

buddyjski obraz świata

By zrozumieć system filozoficzno-religijny jakim jest buddyzm, niezbędnym jest poznanie mentalnego obrazu świata zawartego w nim. Jest on przedstawiany niezwykle obrazowo, jako nieskończona przestrzeń zawierająca nieskończenie wiele światów, zamieszkałych przez nieskończenie wiele istot.

Każdy ze światów dzieli się na trzy strefy leżące (niby warstwy) jedna nad drugą. Są to strefy: rozkoszy zmysłowych, czystych form i bezpostaciowe.

W najniższej strefie zawierają się zimne i gorące piekła. Poza tym, ziemia przedstawiona jest jako okrągła tarcza z kontynentami i morzami, na których żyją niżsi bogowie, ludzie, zwierzęta, demony i upiory (preta).

Krótko mówiąc - najniższa strefa skupia najniższe formy istnienia.

W strefie czystych form żyją pozbawione żądz bóstwa o subtelnych ciałach, a w strefie bezpostaciowej - te, które nie mają żadnych zewnętrznych form materialnych i rzez całe tysiąclecia pogrążone są w medytacji.

Każdy ze światów przechodzi po kolei przez każdy z etapów cyklu składającego się z powstawania, trwania, przemijania i nieistnienia.

W sytuacji, gdy jakiś świat całkowicie zniknął i od dłuższego czasu nie istnieje (na jego miejscu pozostała jedynie pusta przestrzeń), w miejscu tym powstaje słaby wiatr, wraz z upływem czasu przybierający na sile do momentu przejścia w siły tworzące nowy świat. Wiatr ten, będący początkiem nowego kosmicznego rozwoju powstaje pod wpływem energii, będącej efektem uczynków istot żyjących w świecie zaginionym (karma).

Karma zawsze musi być zrównana, spłacona przez nagrodę lub karę i dlatego jest załącznikiem nowego świata, w którym istoty przebywające w okresie spoczynku w strefie niebiańskiej, będą mogły kontynuować swe kolejne wcielenia.

W okresie trwania świata następują kolejno po sobie po dziesięć wstępujących i zstępujących epok (na przemian). To czas ogólnego i moralnego udoskonalania się lub pogarszania. Pojawienie się oświeconych buddów, jest ściśle związane z okresami zstępującymi, bowiem tylko wówczas ludzkość jest w stanie zrozumieć znikomość wszystkiego, co ziemskie.

Cały proces trwania świata przebiega stosownie do odwiecznych kosmicznych i moralnych praw - buddyzm odrzuca istnienie jakiegoś boskiego stwórcy i rządcy świata, gdyż wyobrażenie jednej

wszechmocnej, wszechwiedzącej i najlitościwszej istoty nie da się pogodzić z istnieniem świata pełnego bólu i zła moralnego i z okrutnym karaniem tych, którzy popełnili zło, przez ciosy losu i męki piekielne. Litość i wszechmocność takiego stwórcy miałyby się nijak do powszechnego zła i niedoli. Wszelkie cierpienie jest zaprzeczeniem jego istnienia.

Zgodnie z buddyzmem wszystko, co się dzieje na świecie, jest wynikiem automatycznego działania powiązania przyczyny i skutku, prawa odpłaty za dobre i złe czyny, któr z zachowaniem doskonałej sprawiedliwości i bez osobistych sympatii, czy niechęci nagradza wszystko, co dobre i karze wszystko, co złe.

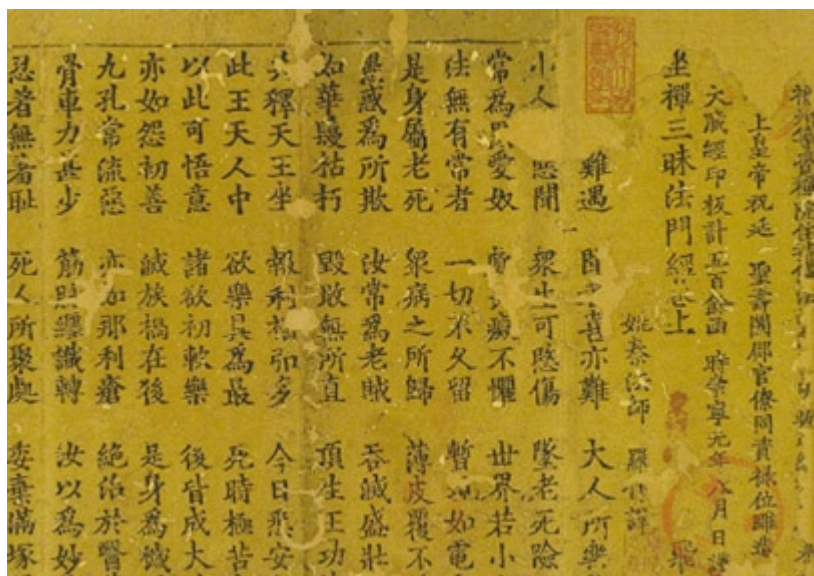
Filozofia, stanowiąca podstawę buddyzmu tym różni się od większości innych systemów, że podkreśla jak najsilniej nieustanną zmienność wszystkiego, co istnieje. Nie ma nic bez początku i końca, jak również nie ma niczego, co posiadałoby substancjalne samodzielne istnienie - ani wieczna materia, ani wieczne dusze, czy Bóg. Niezmienne są jedynie prawa świata, pusta przestrzeń i nirwana.

W buddyzmie nie istnieją formy złożone z nieśmiertelnej duszy i przemijającego ciała, lecz wszystko co istnieje, powstaje wskutek współdziałania dharm (czynników istnienia), powstających i znów przemijających, zależnych pomiędzy sobą.

Dharmy są formami przejawiania się uniwersalnego prawa świata (dharma), ostatnimi, nie dającymi się już sprowadzić do czegoś innego siłami.

W osobowości działa pięć "grup" (skandha) dharm:

- rupa - obejmuje czynniki przejawiające się materialnie. Cieleśne składniki człowieka i przeżywanego przez niego świata (barwy, dźwięki itp.)
- wedana - (niewidzialna i duchowa) obejmuje uczucia przyjemności i nieprzyjemności
- sanjana - (niewidzialna i duchowa) dotyczy spostrzeżeń i wyobrażeń, oraz zdolności ich odróżniania
- sanskara - (nieidzialna i duchowa) obejmuje siły napędowe działania duchowego i moralnego
- widźniana - (niewidzialna i duchowa) świadomość

Dharmy są właściwościami bez właściciela, stanami bez podmiotu, procesami bez podłoża, na którym się dokonują. mogą być różnego rodzaju rzeczami, lecz dopiero ich zespołowe działanie stanowi istotę osobowości, która wydaje się nam trwałą jednością, choć nieustannie podlega przemianom.

Jedynie ciągłość procesów życiowych dostarcza złudy istnienia substancji duchowej lub duszy.

Choć buddyzm zaprzecza istnieniu nieprzemijających monad duchowych, jednocześnie uczy, że wszelkie czyny znajdują odpłatę w ponownych narodzinach. Zasilany przez karmy strumień świadomego życia nie zostaje przerwany nawet śmiercią - ciągłość jego trwa nadal i jest podstawą do powstania nowej istoty.

Ciągłość pomiędzy istotą przeszłą a teraźniejszą i przyszłą wyjaśnia doktryna zależnego powstawania - pratitja-samutpada. Posiada ona dwanaście punktów zawartych w trzech kolejnych egzystencjach:

poprzednie istnienie

1/ awidja - niewiedza, nieznajomość drogi zbawienia

2/ sanskara - ukształtowane w postaci karmy siły działające, określające los przyszłego istnienia

obecne istnienie

3/ widzimiana - świadomość

4/ namarupa - składniki duchowe i cielesne nowej osobowości

5/ szadajatana - sześć "zmysłów" powstałe w nowej istocie

6/ sparsia - rozpoczęty w chwili narodzin kontakt sześciu zmysłów ze światem

7/ wedana - wrażenie przyjemności lub przykrości, będące skutkiem kontaktu zmysłów z przedmiotami

8/ triszna - żądza, popęd płciowy

9/ upadana - intensywne pragnienie życia

10/ bhawa - tworzenie karmy dla nowego wcielenia i przechodzenie do nowej formy

przyszłe istnienie

11/dzati - ponowne narodziny

12/ dżaramarana - starzenie się i umieranie

Splot przyczynowy wyjaśnia buddystom, w jaki sposób powstaje nowa osobowość, pomijając założenie istnienia nieprzemijającej duszy. Rozumiany natomiast w sensie negatywnym, oznacza przerwanie cyklu ponownych narodzin. Gdy niewiedza zostaje unicestwiona, nie powstają już siły kształtujące karmę, ani nie powstaje nowa świadomość.

Gdy zostaje osiągnięta nirwana, wygasa istnienie indywidualne.

<http://okno-wiedzy.xorg.pl>